

GÖTEBORG
LUNDBY 183/184
LUNDBY KYRKBY
BOPLATSONRÅDE STENÅLDER
FYNDRAPPORTER 1982
INV. NR 49492

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport
Nr 1981:3

Ark. Ark. Gbg. Kom.

131

Lu 183/184

Gam. 30/85 10 JAN. 1986

RIKSANTIKVARIEÄMBETET OCH
STATENS HISTORISKA MUSEER
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Datum 21 oktober 1985

Dnr 1234/84

Göteborgs arkeologiska museum
Norra Hamngatan 14
411 14 GÖTEBORG

Till riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
har inkommit rapport över boplatsundersökningar inom
Tuve, V Frölunda och Lundby socknar, Västergötland,
Torslanda, Bohuslän

Undersökningen utförd år 1981

Rapport inlämnad 1983

Meddelande om Eder möjlighet att begära överlåtelse av
fyndet har översänts

Fyndet har ~~har ej~~ begärts av Eder

Vid föredragning 21 oktober 1985 har riksantikvarieämbetet/
statens historiska museer beslutat att statens rätt med av-
seende på ovannämnda fynd enligt 13 § FML överlåtes på
Göteborgs arkeologiska museum

~~Fynden jämte förteckning över dessa kommer att översändas
genom statens historiska museer~~

Enligt 13 § FML kan statens rätt till fynd överlåtas till
museum som för framtiden har att taga erforderlig vård om
föremålet. Mottagaren får icke utan riksantikvarieämbetets
och statens historiska museers medgivande avhända sig fyndet.

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Margareta Biörnstad
Margareta Biörnstad

Elisabeth Allard
Elisabeth Allard

B1. A

183/184
Lunby kyrkby
Boplatsområde
Stenålder
183/184
Lunby kyrkby
Boplatsområde
Stenålder

LUNBY 183/184, LUNBY KYRKBY
BOPLATSOMRÅDE, STENÅLDER

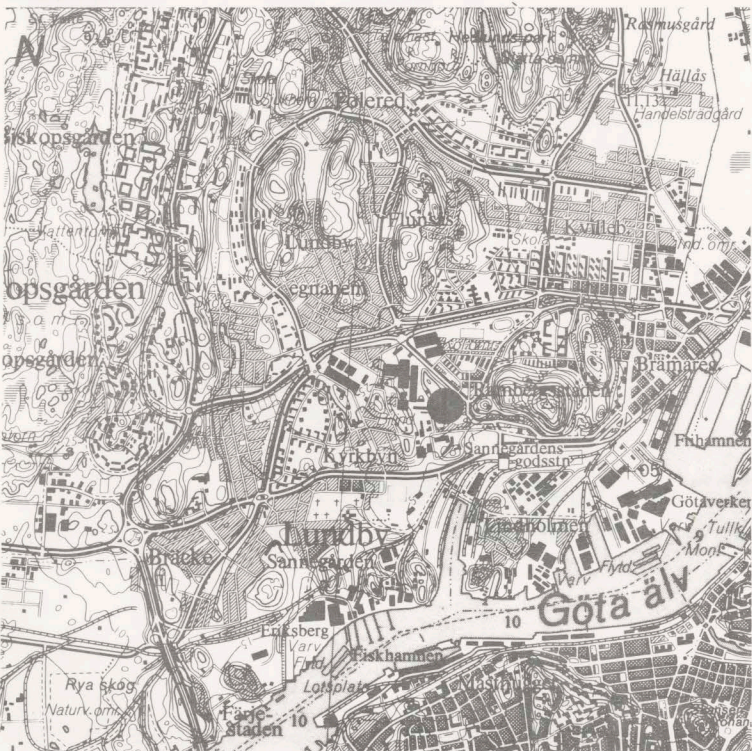
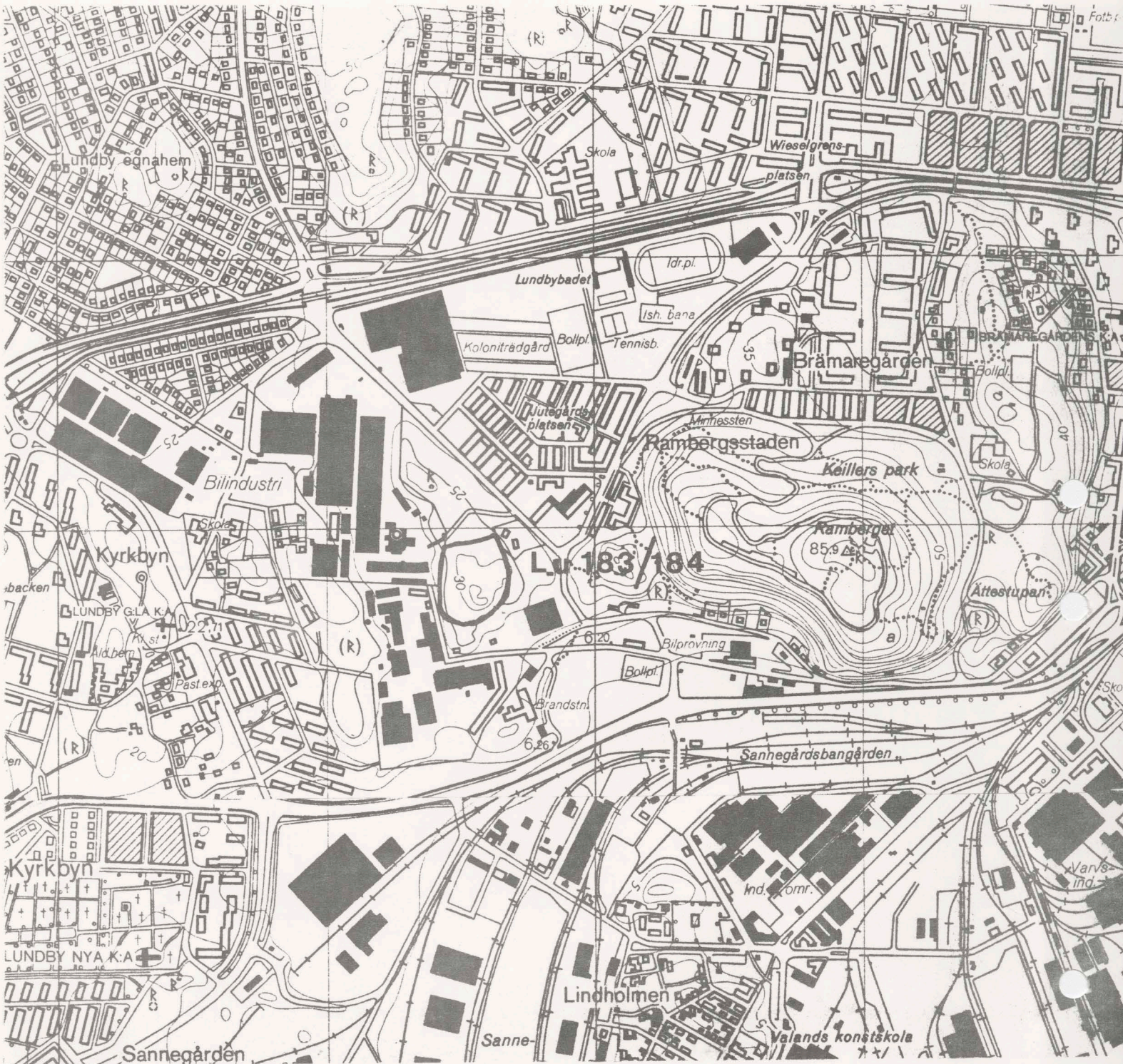

Fig 1.
Ekonomisk karta med undersökningsområdet markerat.

Skala 1:10 000

Översikt. Skala 1:50 000

Economic map showing the investigation area.

Scale 1:10 000

General view. Scale 1:50 000

LUNDBY 183/184, LUNDBY KYRKBY BOPLATSOMRÅDE, STENÅLDER

Ingela Klasson

Boplatsområde på södra Hisingen strax norr om Göta älv. Inom området hade tidigare gjorts fynd av slagen flinta. För att lokalisera en eventuell bosättning grävdes ett 30-tal provgropar. Genom de tidigare plockade fynden och en mikrospånkärna från denna undersökning, kan en datering till äldre stenålder göras. Fyndmängden var dock så ringa att tolkningen blir att någon bosättning knappast ägt rum i området men att platsen besökts tillfälligt av fiskare under äldre stenålder. Rester efter senare bebyggelse påträffades.

DETTA VISSTE VI FÖRE UNDERSÖKNINGEN

På de två fyndplatserna har flera fynd tidigare gjorts, bl a sex kärnyxor, en osäker lihultyxa, knackstenar, spånkrapor och en handtagskärna. (Not 1). Förutom knackstenarna, dateras samtliga dessa fynd till äldre stenålder = mesolitikum. Under äldre stenåldern har havsnivån varierat mellan 15 och 25 meter över den nuvarande.

Omkring 7 800 f Kr var havsytans nivå 28 m högre än idag. Därefter sjönk havet till ungefär 15 m ö h, och steg därefter och nådde 25-metersnivån omkring 5 000 f Kr. Vid nivån 25 m ö h låg här en boplats på en liten ö i den inre skärgården. När havet stod 15 m över nuvarande havsyta, låg den på södra delen av ön som nu var betydligt större.

Livsbedingungen i området bör ha varit gynnsamma för en bosättning under mesolitikum. Man har haft nära till havet, till sina båtar och till fiskevattnen. Men området har varit utsatt för väder och vind. När höststormarna börjat kan havets nivå tillfälligt ha förändrats och delar av ön ha översvämmats. I området finns dock ett par skyddade svackor. (Fig 2).

MILJÖ

Det undersökta området ligger i Lundby på södra delen av Hisingen och strax norr om Göta Älv. Omedelbart i öster reser sig Ramberget. I omgiv-

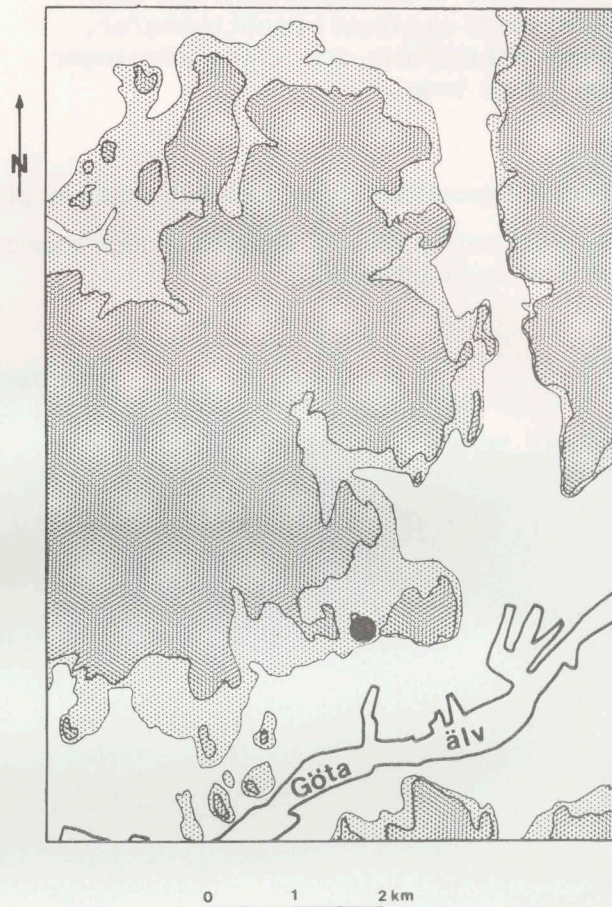
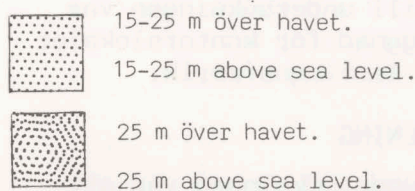

Fig 2.

Boplatsens läge i förhållande till 15 och 25 meters nivå.

The situation of settlement site in relation to the 15 and 25 metre contours.

LUNDBY 183/184, LUNDBY KYRKBY BOPLATSOMRÅDE, STENÅLDER

Ingela Klasson

Boplatsområde på södra Hisingen strax norr om Göta älv. Inom området hade tidigare gjorts fynd av slagen flinta. För att lokalisera en eventuell bosättning grävdes ett 30-tal provgropar. Genom de tidigare plockade fynden och en mikrospånkärna från denna undersökning, kan en datering till äldre stenålder göras. Fyndmängden var dock så ringa att tolkningen blir att någon bosättning knappast ägt rum i området men att platsen besökts tillfälligt av fiskare under äldre stenålder. Rester efter senare bebyggelse påträffades.

DETTA VISSTE VI FÖRE UNDERSÖKNINGEN

På de två fyndplatserna har flera fynd tidigare gjorts, bl a sex kärnyxor, en osäker lihultyxa, knackstenar, spånkrapor och en handtagskärna. (Not 1). Förutom knackstenarna, dateras samtliga dessa fynd till äldre stenålder = mesolitikum. Under äldre stenåldern har havsnivån varierat mellan 15 och 25 meter över den nuvarande.

Omkring 7 800 f Kr var havsytans nivå 28 m högre än idag. Därefter sjönk havet till ungefär 15 m ö h, och steg därefter och nådde 25-metersnivån omkring 5 000 f Kr. Vid nivån 25 m ö h låg här en boplats på en liten ö i den inre skärgården. När havet stod 15 m över nuvarande havsyta, låg den på södra delen av ön som nu var betydligt större.

Livsbedingungen i området bör ha varit gynnsamma för en bosättning under mesolitikum. Man har haft nära till havet, till sina båtar och till fiskevatten. Men området har varit utsatt för väder och vind. När höststormarna börjat kan havets nivå tillfälligt ha förändrats och delar av ön ha översvämmats. I området finns dock ett par skyddade svackor. (Fig 2).

MILJÖ

Det undersökta området ligger i Lundby på södra delen av Hisingen och strax norr om Göta Älv. Omedelbart i öster reser sig Ramberget. I omgiv-

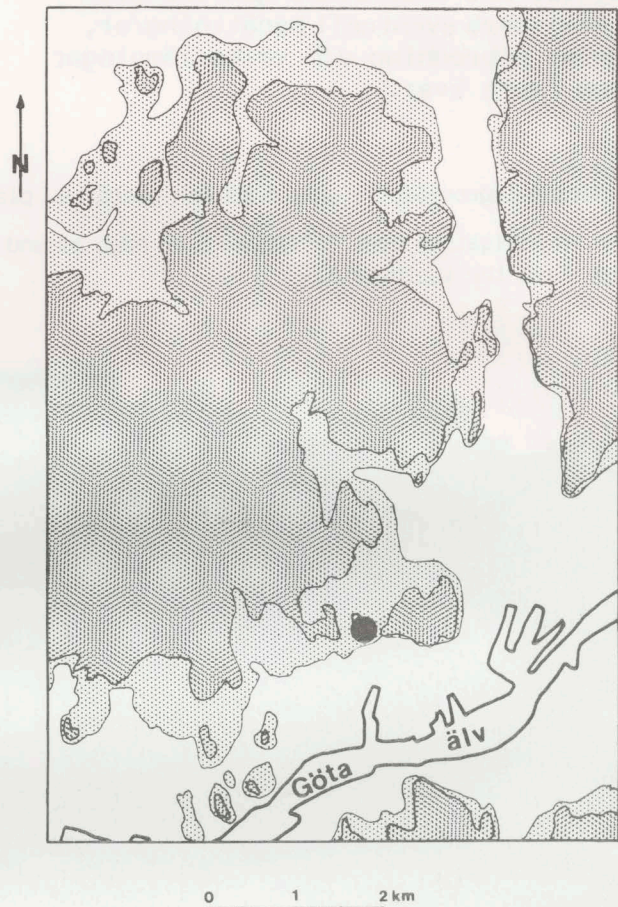
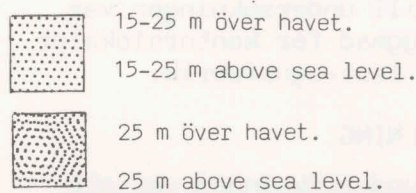

Fig 2.

Boplatsens läge i förhållande till 15 och 25 meters nivå.

The situation of settlement site in relation to the 15 and 25 metre contours.

ningen finns flera stenåldersboplatser. (Fig 1).

Själva området utgörs av ett höjdparti med uppskjutande bergknallar i norr och sydväst. Mellan bergknallarna finns tre sammanhängande större plana ytor. På ett par ställen finns skyddade gipar. (Fig 3).

I norr begränsas området av en asfalterad parkeringsplats. Övriga sidor kringgärdas av bebyggelse.

Området ligger högt i förhållande till sin omgivning. Höjden över havet är 28 till 35 meter. Med undantag för de skyddade giparna är det därför utsatt för blåst.

Anledning till undersökningen var planerad byggnad för kontorslokaler till Volvos lastvagnsfabrik.

PROBLEMSTÄLLNING

Syftet med undersökningen var att lokalisera eventuell bosättning/ar, deras utbredning och vilka lämningar som fanns kvar.

Fig 3.

Undersökningsområdet ligger högt och består av plana ytor mellan mindre bergknallar. Från sydväst.

The investigation area is situated on high ground and consists of plane surfaces between hillocks. View from the south-west.

Neg. nr. B 10 020

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Undersökningen utfördes genom provgropar som grävdes på de sammanhängande plana ytorna mellan bergknallarna och i ett par humusfyllda svackor. I ett par gipar fanns tänkbara boplatslägen. Här grävdes också några gropar. Undersökningen pågick i drygt en vecka. Sammanlagt grävdes 32 provgropar. Området betraktas som slutundersökt i och med denna grävning. (Fig 4).

GENOMFÖRANDET

Lagerföljden i det undersökta området utgörs av ett tunt lager förna, under vilket finns ca 0,3 m sandblandad humus följt av ungefär 0,2 m grusig järnhaltig sand.

Flera av provgroparna (7, 8, 13, 14, 19, 23, 31, 32), innehöll recent material. I provgrop 13 fanns en nedgrävning från humuslagret ner i den grusiga sanden, ungefär 0,25 m djup och 0,2 m i diam. Bland det recenta materialet fanns bränd lera och en

Fig 4.

Plan med provgropar markerade. Skala 1:100

Plan showing trial-pits. Scale 1:100

bit griffel. I humuslagret fanns recent porcelin och fabrikstillverkat glas. Här låg också en bit bränt djurben.

I provgrop 14 framkom en konstruktion av sten i den grusiga sanden. Sanden innehöll en ganska hög halt av organiskt material. I detta lager låg också en mängd flinta. Konstruktionen låg i en smal gip. I norr begränsad av en bergknalle och i söder av en sänka. Stenarna var lagda i en ganska jämn rad orienterade i nord-sydlig riktning. De vilade på ett lager av 0,2 m sand, under detta fanns berget. (Fig 5). Bland det material som tillvaratogs från grävningen av stenkonstruktioner fanns läder, textil, keramik, bränd skiffer och flintavslag.

Sö om stenkonstruktionen fanns en

rund nedgrävd cementbehållare. Drygt 10 m norr om stenkonstruktionen fanns större stenar och tegel efter en förmodad torpgrund. Äldre kartor från 1722, 1768, 1829-36 och 1904 har studerats för att se om något torp har funnits här. På ingen av dem fanns uppgift om något i det aktuella området.

Öster om stenkonstruktionen finns på en bergvägg en relativt recent ristning.

I provgrop 17 fanns ett antal flata stenar lagda i humusen. Denna stenkonstruktion var 0,9 x 0,5 x 0,02-0,09 m och orienterad i öst-västlig riktning. Runt stenarna fanns enstaka kolfragment, några frostsprängda flintor samt ett mikrospån av flinta. Under stenarna fanns inga fynd.

SAMMANFATTNINGSTABELL

Lu 183/184 Inv nr GAM 49492

FLINTA	St	St
Skivyxa		Skedskrapa
Skivmejsel		Kniv
Kärnyxa		Stickel
Slipad yxa - Mejsel		Spån med inhak
A. Spetsnackig		Avslag med inhak
B. Spetsnackig, förarbete		Spån med retusch
C. Tunnackig		Mikrospån med retusch
D. Tunnackig, förarbete		Avslag med retusch
E. Tjocknackig		Kärnborr
F. Tjocknackig, förarbete		Stycke med tillhugning
G. Håleggad		Kombinerat redskap
H. Håleggad, förarbete		Knacksten
I. Tunnbladig		Övrigt redskap
J. Tunnbladig, förarbete		Plattformsjärna
K. Yxa med utsvängd egg		A. Konisk kärna med en plattform
L. Yxa med utsvängd egg, förarbete		B. Kölformig kärna med en plattform
M. Yxa av obestämbart typ		C. Övrig kärna med en plattform
N. Yxa av obestämbart typ, förarbete		D. Ensidig kärna med två motstående plattformar
O. Mejsel		E. Cylindrisk kärna med två motstående plattformar
P. Mejsel, förarbete		F. Övrig kärna med två el flera plattformar
Q. Fragment av slipad yxa/mejsel		Bipolär kärna
R. Avslag av slipad yxa/mejsel		Övrig kärna
Mikrolit		Kärnfragment
A. Lancett		A. Plattformsavslag
B. Segment		B. Sidofragment
C. Trekant		C. Ryggspån
D. Trapets		Mikrospånkärna
E. Rektangel		A. Konisk mikrospånkärna med en plattform
F. Rombisk		B. Handtagskärna med en plattform
G. Övrig mikrolit		C. Övrig mikrospånkärna med en plattform
Hullingspets		D. Cylindrisk mikrospånkärna med två plattformar
Eneggad spets		E. Övrig mikrospånkärna med två plattformar
Tväreggad spets		F. Fragment av mikrospånkärna
Tångspets		Mikrosticketel
Spånspets med tånge		Spån
A. Becker typ A		Korta spånfragment
B. Becker typ B		Mikrospån
C. Becker typ C		Avslag
D. Becker typ D		Splitter
Flathuggen spets		Övrig flinta
A. Med tånge		BERGART
B. Utan tånge		KVARTS
Borrspets		SKIFFER
Övrig retuscherad spets		ÖVRIGT
Dolk		Keramik
A. Lomborg typ I		Bränt ben av djur
B. Lomborg typ II		Övrig flinta med retusch
C. Lomborg typ III		
D. Lomborg typ IV		
E. Lomborg typ V		
F. Lomborg typ VI		
G. Obestämbart typ		
Skära		
Flathugget redskap av obestämd typ		
Eldslagningssten		
Spånskrapa		
A. Enkel		
B. Dubbel		
Rundskrapa		
Avslagsskrapa		
A. Enkel		
B. Dubbel		

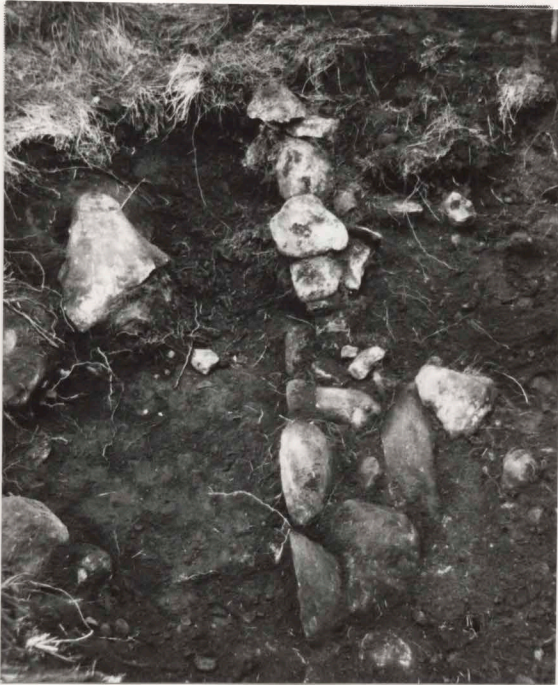

Fig 5. Neg. nr. B 10 021
Stenkonstruktion. Från söder.

Stone-construction, seen from the south.

FYND SOM GJORDES OCH VAD DESSA SÄGER

Det flintmaterial som framkom i provgroparna utgörs av flintavslag, spån och en mikrospånkärna. (Fig 6). Några av avslagen är vitpatinerade och något enstaka bränt. Ett par avslag har också retusch. Merparten av flintan i provgroparna utgörs av obearbetad flinta. Kvarts och ett djurben har grävts fram. I flera av groparna fanns dessutom recent material.

Av flintmaterialet kan mikrospånkärnan dateras till mesolitikum. Det övriga materialet går ej att datera.

Intill parkeringsplatsen, norr om boplatsten, låg i ytan ett fynd av flinta. Det utgörs av ett stycke med tillhuggning och har möjligen spår av flathuggning. En möjlig men osäker datering av detta fynd är slutet av stenålder eller bronsålder.

HAR MAN BOTT HÄR, NÄR I SÅ FALL?

Genom tidigare plockade yxor från området och mikrospånkärnan från årets undersökning, vet vi att människor vistats i området under mesolitikum. Hur länge och hur många de varit och

varför de varit här går inte att uttala sig om. Kanske rör det sig om en liten grupp människor som varit i området för att fiska under en kort period.

Stenkonstruktionen i provgrop 14 kan vara grunden till exempelvis ett litet hönshus. Hönshuset kan ha hört till ett torp som kan ha legat norr om detta. På platsen för det förmodade torpet låg det tegel och stenar. På äldre kartor finns dock ingen bebyggelse markerad här. Utan tvivel är stenkonstruktionen av sent datum. På detta tyder också mängden av recent material.

ÖVRIGA IAKTTAGELSER

I området finns flera lodräta klippväggar. De flesta är starkt vittrade och har en skrovlig yta. På en av klippväggarna finns dock ett avgränsat parti, ca 2 x 5 m som har en jämnslipad ytstruktur. Denna vägg har ett rödbrunt mönster som påminner om en hållmålning. Efter arkeologisk och geologisk undersökning är det dock klart att mönstret har en naturlig geologisk förklaring.

SUMMARY

Dwelling-site area on South Hisingen just north of the Göta Älv. Finds of flaked flints had been previously made in the area. In order to localize a possible settlement some thirty test pits were dug. Through the previously collected finds and a micro-blade core from this investigation a dating to

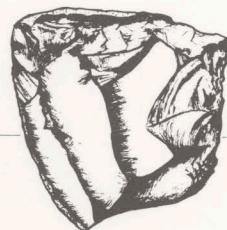
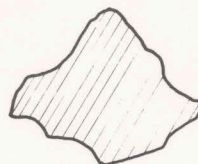

Fig. 6
Mikrospånkärna. Skala 1:1.

Micro-blade core. Scale 1:1.

the Early Stone Age can be made. However, the number of finds was so small that the conclusion was that settlement on the site was unlikely, but that it was visited occasionally by fishermen during the Early Stone Age. Remains of later buildings were found.

LITTERATUR

Andersson, S., Rex-Svensson, K., Wigforss, J., 1978. Sorteringsschema för flinta. Fyndrapporter 1978.

NOTER:

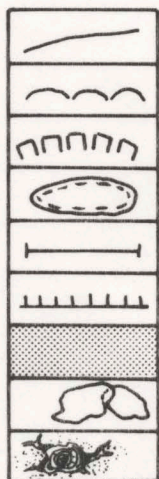
Inv nr GAM 67664-67672.

I GÖTEBORGS ARKEOLOGISKA MUSEUMS
ARKIV:
Administrativa uppgifter
Fyndtabell
Diabild

NATURVETENSKAPLIGA BESTÄMNINGAR
Benbestämning, se Exkurs 1

TECKENFÖRKLARING PLANER OCH PROFILER
 KEY TO SYMBOLS USED IN DRAWINGS OF PLANS AND SECTIONS

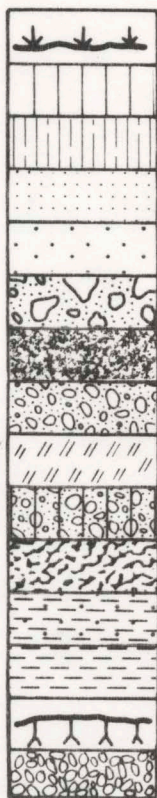

PLAN

- Begränsning för fornlämning
- Begränsning för stenpackning
- Begränsning för berg i dagen
- Grop
- Profillinje
- Schaktgräns
- Schakt
- Sten, över- och underliggande
- Stubbe

PLAN

- Limit of monument
- Edge of stone-packing
- Edge of rock outcrop
- Pit
- Line of section
- Limit of trench
- Trench
- Overlapping stones
- Tree-stump

PROFIL

- Vegetationsskikt
- Humus, ploglager
- Sandblandad humus
- Finare sand
- Sand
- Grus
- Kulturlager
- Morän
- Kol
- Humusblandad morän
- Förna
- Sandig lera
- Lera
- Berg
- Svallgrus

SECTION

- Line of vegetation
- Humus, ploughed soil
- Sand mixed with humus
- Fine sand
- Sand
- Gravel
- Culture layer
- Moraine
- Charcoal
- Humus mixed with moraine
- Raw humus
- Sandy clay
- Clay
- Rock outcrop
- Fluvial gravel

Lu 183/184

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: 17 kv Jägmästaren Hisingen, Lundby sn i Göteborgs kommun.

Grävningssorsak: Planerad nybyggnad av Volvos kontorslokaler.

Grävningstid: 5/6 - 12/6 1981

Antal timmar i fält: 104 arkeologtimmar
32 grovarbetstimmar

Undersökt yta: 13 000 kvm.

Platsledare: Ingela Klasson

I GAM:s arkiv: Fyndtabell

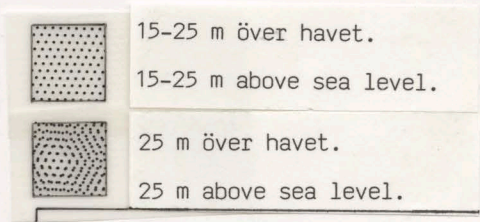
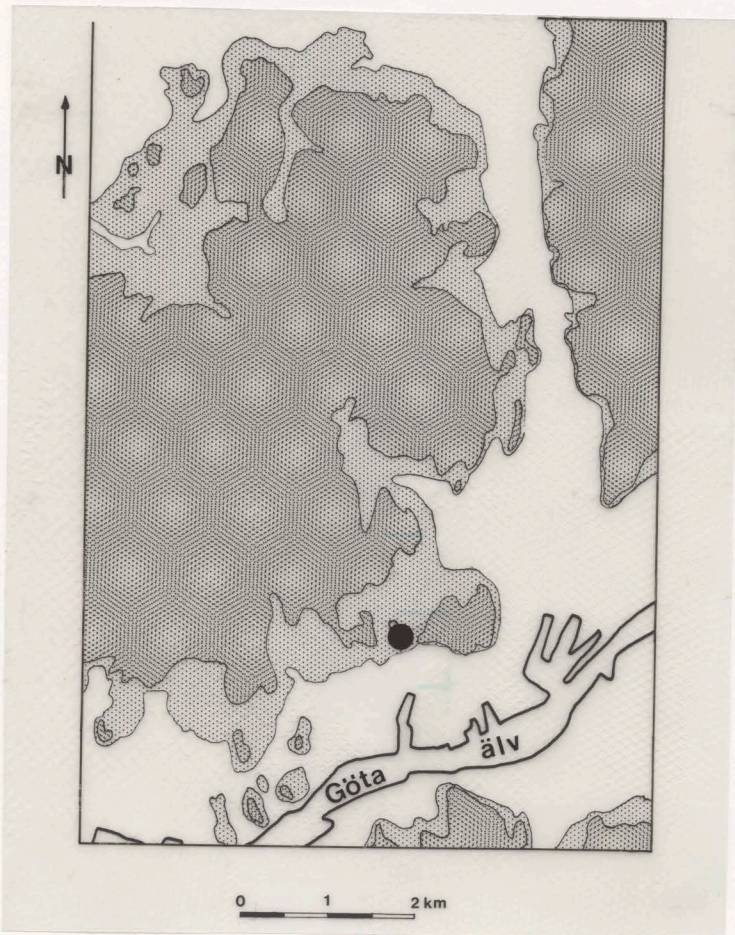

Fig 2.
Boplatsens läge i förhållande till 15 och 25 meters nivå.
The situation of settlement site in relation to the 15 and 25 metre contours.

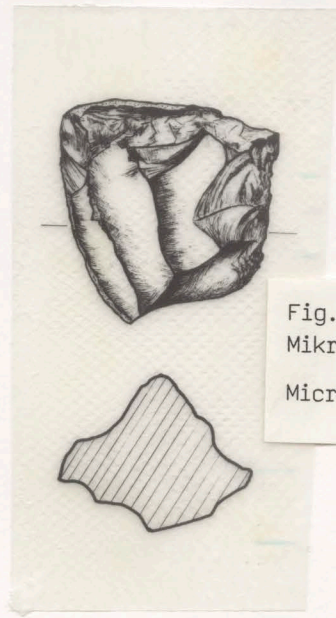

Fig. 6
Mikrospånkärna. Skala 1:1.
Micro-blade core. Scale 1:1.

GÖTEBORGS ARKEOLOGISKA MUSEUM

Göteborg
Lundby 183/184
Lundby kyrkby
Bopl stå

Inv.nr 49492

Provgrop 1	
:1 MIKROSPÅNKÄRNA, flinta, 1 st, 26 g	F 1
:2 Övrig flinta, 8 st, 19 g	"
:3 Kvarts, 5 st, 70 g	"
Provgrop 2	
:4 Kvarts, 1 st, 29 g	F 2
Provgrop 3	
:5 Kvarts, 1 st, 4 g	F 3
Provgrop 5	
:6 Spån, flinta, 1 st, 5 g	F 5
:7 Avslag, flinta, 2 st, 34 g	"
:8 Övrig flinta, 4 st, 11 g	"
:9 Kvarts, 1 st, 1 g	"
Provgrop 6	
:10 Övrig flinta, 2 st, 3 g	F 6
Provgrop 7	
:11 Avslag, flinta, 1 st, 1 g	F 7
Provgrop 8	
:12 Avslag, flinta, 1 st, 4 g	F 8
:13 Övrig flinta, 2 st, 1 g	"
:14 Kvarts, 2 st, 13 g	"
:15 KERAMIK, 1 st, 1 g	"

LUNDBY 183/184

GÖTEBORGS ARKEOLOGISKA MUSEUM

Inv.nr 49492

Provgrop 10	
:16 Övrig flinta, 1 st, 4 g	F 10
Provgrop 11	
:17 Kvarts, 4 st, 32 g	F 11
Provgrop 12	
:18 Avslag, flinta, 2 st, 2 g	F 12
:19 Splitter, flinta, 2 st, 1 g	"
:20 Kvarts, 2 st, 25 g	"
Provgrop 13	
:21 Spån, flinta, 4 st, 8 g	F 13
:22 Mikrospån, flinta, 1 st, 1 g	"
:23 Avslag, flinta, 10 st, 38 g	"
:24 Splitter, flinta, 3 st, 1 g	"
:25 Övrig flinta, 13 st, 64 g	"
:26 Kvarts, 14 st, 18 g	"
:27 Bränt ben av djur, 1 st, 1 g	"
Provgrop 14	
:28 AVSLAG M RETUSCH, flinta, 2 st, 6 g, 22 mm, 25 mm	F 14
:29 Spån, flinta, 2 st, 2 g	"
:30 Avslag, flinta, 38 st, 265 g	"
:31 Splitter, flinta, 5 st, 1 g	"
:32 Övrig flinta, 54 st, 366 g	"
:33 ÖVRIG FLINTA M RETUSCH, 1 st, 5 g, 24 mm	"
:34 Kvarts, 15 st, 46 g	"
Provgrop 15	
:35 Avslag, flinta, 2 st, 2 g	F 15
Provgrop 16	
:36 Avslag, flinta, 2 st, 4 g	F 16
:37 Övrig flinta, 1 st, 1 g	"

LUNDBY 183/184

GÖTEBORGS ARKEOLOGISKA MUSEUM

Inv.nr 49492

Provgrop 17 :38 Mikrospån, flinta, 1 st, 1 g	F 17
Provgrop 18 :39 Övrig flinta, 1 st, 2 g :40 Kvarts, 1 st, 8 g	F 18 "
Provgrop 19 :41 Avslag, flinta, 5 st, 11 g :42 Övrig flinta, 13 st, 207 g	F 19 "
Provgrop 20 :43 Övrig flinta, 2 st, 252 g	F 20
Provgrop 21 :44 Avslag, flinta, 1 st, 1 g :45 Kvarts, 6 st, 16 g	F 21 "
Provgrop 22 :46 Kvarts, 1 st, 18 g	F 22
Provgrop 23 :47 Övrig flinta, 1st, 15 g :48 Kvarts, 5 st, 81 g :49 ÖVRIG FLINTA M RETUSCH, 1 st, 1 g, 20 mm	F 23 " "
Provgrop 25 :50 Kvarts, 2 st, 149 g	F 25
Provgrop 27 :51 Kvarts, 2 st, 21 g	F 27
Provgrop 28 :52 STYCKE M TILLHUGGNING, flinta, 1 st, 21 g, 48 mm :53 Avslag, flinta, 2 st, 9 g :54 Övrig flinta, 3 st, 3 g	F 28 " "

LUNDBY 183/184

GÖTEBORGS ARKEOLOGISKA MUSEUM

Inv.nr 49492

:55 Kvarts, 3 st, 10 g	F 28
Provgrop 29 :56 Avslag, flinta, 1 st, 4 g	F 29
Provgrop 31 :57 Kvarts, 4 st, 4 g	F 31
Provgrop 32 :58 STYCKE M TILLHUGGNING, flinta, 1 st, 42 g, 72 mm :59 Avslag, flinta, 2 st, 2 g :60 Övrig flinta, 12 st, 43 g :61 Kvarts, 2 st, 25 g	F 32 " " "
Intill parkeringsplatsen :62 STYCKE M TILLHUGGNING, flinta, 1 st, 22 g, 50 mm	F 33

Rapport i GAM:s arkiv.
Fyndrapporter 1982.

LUNDBY 183/184

V delen av boplatsen. Foto från SO.

B10204

Ö delen av boplatsen. Foto från S.

B10205

B 10206

Boplatsen ligger högt och består av plana områden emellan mindre bergknallar. Foto från N.

B 10207

Boplatsen.-Terrängen var kuperad.På flera ställen gick berget i dagen. Foto från NO.

Sentida hällristning, i S delen av boplatsen. Foto från SO.

B 10208